

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРИЗВИЩЕ
Декан (заступник)	Міжнародне відно- сен і право		Віталіє Трешок
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____

3) Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Земельне право України» є однією із фахових дисциплін і займає провідне місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 081 «Право» за освітньо-професійною програмою «Право».

«Земельне право України» - одна з найактуальніших в умовах сьогодення фундаментальна професійно орієнтована навчальна дисципліна, вивчення якої є важливою складовою правової освіти студентів вищих освітніх закладів. Особливого значення вона набуває у період реформування земельних правовідносин в Україні та суттєвого оновлення правового підґрунтя їх регламентації. Вивчення земельного права сприяє становленню сучасного юриста як фахівця, який може забезпечити режим законності сталого розвитку земельних прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Відповідно до *Стандарту вищої освіти* із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

- **компетентності.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності в сфері земельних відносин. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. Здатність аналізувати земельно-правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції при їх вирішенні. Здатність до критичного та системного аналізу земельно-правових явищ.

- **програмні результати навчання.** Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога і діяти відповідно до отриманих рекомендацій. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм земельного матеріального і процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані земельно-правові висновки. Надавати методичну і практичну допомогу у моделюванні та реалізації проектів та програм, планів і договорів в сфері земельних відносин.

Мета дисципліни «Земельне право України» - отримання наукових і практичних правових знань з земельного права, вироблення навичок юридичного аналізу, узагальнення, вирішення і прогнозування різних правових ситуацій, застосування здобутих знань на практиці та забезпечення режиму законності щодо сталого розвитку, земельно-правових відносин та інтересів відповідних суб'єктів; підготовка студентів до самостійної практичної юридичної діяльності в частині професійного тлумачення і практичного застосування земельного законодавства.

Предмет дисципліни. Правова характеристика земельних правовідносин, земельне законодавство та практика його застосування.

Завдання дисципліни. Завданням дисципліни є глибоке вивчення студентами законодавчих актів, теорії земельного права, а також вироблення ними практичних навичок щодо застосування законодавства при вирішенні конкретних ситуацій.

Результати навчання. Завданням навчальної дисципліни є: опанування студентами необхідних теоретичних положень; засвоєння змісту земельно-правових категорій, сутності земельно-правових інститутів; оволодіння навичками розкриття змісту норм земельного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України, їх тлумачення та правильного застосування у вирішенні конкретних справ; набуття досвіду науково-дослідної роботи у галузі земельного права; закріплення вмінь самостійного опрацювання нормативно-правових актів, земельно-правової наукової літератури, матеріалів судової практики.

4) Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	семінари та практичні роботи	самостійну роботу
Тема 1. Поняття, предмет, метод, система та джерела земельного права України	2	1	4
Тема 2. Земельні правовідносини	2	1	6
Тема 3. Право власності на землю в Україні	2	1	4
Тема 4. Право землекористування	2	1	4
Тема 5. Обмеження та обтяження прав на землю	2	1	4
Тема 6. Правові форми управління в галузі використання, відтворення та охорони земель	2	1	4
Тема 7. Землеустрій. Державний земельний кадастр	2	1	5
Тема 8. Правова охорона земель в Україні	2	1	4
Тема 9. Правове регулювання плати за землю	2	1	4
Тема 10. Порядок вирішення земельних спорів	2	1	4
Тема 11. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства	2	1	4
Тема 12. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення	2	1	4
Тема 13. Правовий режим земель житлової та громадської забудови	2	1	4
Тема 14. Правовий режим земель природо-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення	2	1	4
Тема 15. Правовий режим земель лісгосподарського призначення та водного фонду	2	1	5
Тема 16. Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення	4	1	5
Разом	34	17	69

5) Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст лекційного курсу

Номер Лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Поняття, предмет, метод, система та джерела земельного права України. Поняття земельного права та етапи його формування. Предмет та методи земельного права. Система земельного права. Принципи та функції земельного права. Поняття та види джерел земельного права України. <i>Література</i> [1-5; 18; 19]</p>	2
2	<p>Тема 2. Земельні правовідносини. Поняття земельних правовідносин, їх елементи. Види земельних правовідносин. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин. Зміст земельних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин. <i>Література</i> [1-5; 18]</p>	2
3	<p>Тема 3. Право власності на землю в Україні. Поняття права власності на землю та особливості його об'єкту. Зміст права власності на землю. Форми права власності на землю. Особливості права спільної власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок. <i>Література</i> [1-5; 11; 15-17; 18; 19]</p>	2
4	<p>Тема 4. Право землекористування. Види права землекористування. Характеристика постійного землекористування. Особливості землекористування на праві оренди. Право концесійного землекористування. Право загального землекористування. Основні права та обов'язки землекористувачів. <i>Література</i> [1-5; 11; 18; 19]</p>	2
5	<p>Тема 5. Обмеження та обтяження прав на землю. Характеристика права земельного сервітуту. Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) та право забудови земельної ділянки (суперфіцій). Поняття та зміст добросусідства. Поняття і види обмежень прав на землю. Правовий режим зон, що підлягають спеціальній охороні. <i>Література</i> [1-5; 11; 18; 19]</p>	2
6	<p>Тема 6. Правові форми управління в галузі використання, відтворення та охорони земель. Управління як засіб реалізації законодавства в галузі використання, відтворення та охорони земель. Правове регулювання розподілу та перерозподілу земель. Моніторинг земель. Контроль у сфері використання та охорони земель. <i>Література</i> [1-5; 14; 18; 19]</p>	2
7	<p>Тема 7. Землеустрій. Державний земельний кадастр. Поняття, мета та значення землеустрою. Система та принципи землеустрою. Основи організації землеустрою. Поняття, завдання та призначення Державного земельного кадастру. <i>Література</i> [1-5; 18; 19]</p>	2
8	<p>Тема 8. Правова охорона земель в Україні. Поняття та завдання правової охорони земель. Зміст правової охорони земель. Особливості нормування в галузі охорони земель. Рекультивация та консервація земель. Особливості правової охорони ґрунтів. <i>Література</i> [1-5; 18]</p>	2
	<p>Тема 9. Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми та</p>	

9	значення плати за землю. Правовий режим земельного податку. Ставка земельного податку. Правове регулювання орендної плати за землю. Грошова оцінка земельних ділянок. <i>Література</i> [1-5; 6; 10; 18; 19]	2
10	Тема 10. Порядок вирішення земельних спорів. Поняття земельних спорів, їх ознаки. Класифікація земельних спорів. Судовий захист земельних прав. Особливості позасудового вирішення земельних спорів. <i>Література</i> [1-5; 14; 18]	2
11	Тема 11. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства. Поняття земельного правопорушення, його ознаки, склад і види. Загальна характеристика юридичної відповідальності у земельному праві. Види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства. <i>Література</i> [1-5; 11; 12; 13; 18]	2
12	Тема 12. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Поняття і склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Правові форми використання земель сільськогосподарського призначення <i>Література</i> [1-5; 18; 19]	2
13	Тема 13. Правовий режим земель житлової та громадської забудови. Правовий режим земель житлової та громадської забудови. Правові форми використання земель житлової та громадської забудови. <i>Література</i> [1-5; 18; 19]	2
14	Тема 14. Правовий режим земель природо-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Поняття і склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Особливості правового режиму земель природно-заповідного фонду. Поняття, склад та особливості правового режиму земель оздоровчого призначення. Правовий режим земель рекреаційного призначення. Правовий режим земель історико-культурного призначення. <i>Література</i> [1-5; 6; 7; 9; 18; 19]	2
15	Тема 15. Правовий режим земель лісгосподарського призначення та водного фонду. Поняття та склад земель водного фонду. Особливості їх правового режиму. Право власності та користування землями водного фонду. Поняття, склад земель лісгосподарського призначення. Особливості правового режиму земель лісгосподарського призначення. Правові форми використання земель лісгосподарського призначення. <i>Література</i> [1-5; 6; 7; 9; 18; 19]	2
16	Тема 16. Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Особливості правового режиму земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Правовий режим земель промисловості. Поняття та склад земель транспорту. Правовий режим земель енергетики. Землі оборони: особливості правового статусу. <i>Література</i> [1-5; 8; 18; 19]	4
Разом		34

5.2. Зміст семінарських занять

Номер заняття	Теми семінарських занять	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Поняття, предмет, метод, система та джерела земельного права України. Поняття земельного права та етапи його формування. Предмет та методи земельного права. Система земельного права. Принципи та функції земельного права. Поняття та види джерел земельного права України. <i>Література</i> [1-5; 18; 19]</p>	1
2	<p>Тема 2. Земельні правовідносини. Поняття земельних правовідносин, їх елементи. Види земельних правовідносин. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин. Зміст земельних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин. <i>Література</i> [1-5; 18]</p>	2
3	<p>Тема 3. Право власності на землю в Україні. Поняття права власності на землю та особливості його об'єкту. Зміст права власності на землю. Форми права власності на землю. Особливості права спільної власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок. <i>Література</i> [1-5; 11; 15-17; 18; 19]</p>	1
4	<p>Тема 4. Право землекористування. Види права землекористування. Характеристика постійного землекористування. Особливості землекористування на праві оренди. Право концесійного землекористування. Право загального землекористування. Основні права та обов'язки землекористувачів. <i>Література</i> [1-5; 11; 18; 19]</p>	1
5	<p>Тема 5. Обмеження та обтяження прав на землю. Характеристика права земельного сервітуту. Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) та право забудови земельної ділянки (суперфіцій). Поняття та зміст добросусідства. Поняття і види обмежень прав на землю. Правовий режим зон, що підлягають спеціальній охороні. <i>Література</i> [1-5; 11; 18; 19]</p>	1
6	<p>Тема 6. Правові форми управління в галузі використання, відтворення та охорони земель. Управління як засіб реалізації законодавства в галузі використання, відтворення та охорони земель. Правове регулювання розподілу та перерозподілу земель. Моніторинг земель. Контроль у сфері використання та охорони земель. <i>Література</i> [1-5; 14; 18; 19]</p>	1
7	<p>Тема 7. Землеустрій. Державний земельний кадастр. Поняття, мета та значення землеустрою. Система та принципи землеустрою. Основи організації землеустрою. Поняття, завдання та призначення Державного земельного кадастру. <i>Література</i> [1-5; 18; 19]</p>	1
8	<p>Тема 8. Правова охорона земель в Україні. Поняття та завдання правової охорони земель. Зміст правової охорони земель. Особливості нормування в галузі охорони земель. Рекультивация та консервація земель. Особливості правової охорони ґрунтів. <i>Література</i> [1-5; 18]</p>	1
	<p>Тема 9. Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми та</p>	

9	значення плати за землю. Правовий режим земельного податку. Ставка земельного податку. Правове регулювання орендної плати за землю. Грошова оцінка земельних ділянок. <i>Література</i> [1-5; 6; 10; 18; 19]	1
10	Тема 10. Порядок вирішення земельних спорів. Поняття земельних спорів, їх ознаки. Класифікація земельних спорів. Судовий захист земельних прав. Особливості позасудового вирішення земельних спорів. <i>Література</i> [1-5; 14; 18]	1
11	Тема 11. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства. Поняття земельного правопорушення, його ознаки, склад і види. Загальна характеристика юридичної відповідальності у земельному праві. Види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства. <i>Література</i> [1-5; 11; 12; 13; 18]	1
12	Тема 12. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Поняття і склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Правові форми використання земель сільськогосподарського призначення <i>Література</i> [1-5; 18; 19]	1
13	Тема 13. Правовий режим земель житлової та громадської забудови. Правовий режим земель житлової та громадської забудови. Правові форми використання земель житлової та громадської забудови. <i>Література</i> [1-5; 18; 19]	1
14	Тема 14. Правовий режим земель природо-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Поняття і склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Особливості правового режиму земель природно-заповідного фонду. Поняття, склад та особливості правового режиму земель оздоровчого призначення. Правовий режим земель рекреаційного призначення. Правовий режим земель історико-культурного призначення. <i>Література</i> [1-5; 6; 7; 9; 18; 19]	1
15	Тема 15. Правовий режим земель лісгосподарського призначення та водного фонду. Поняття та склад земель водного фонду. Особливості їх правового режиму. Право власності та користування землями водного фонду. Поняття, склад земель лісгосподарського призначення. Особливості правового режиму земель лісгосподарського призначення. Правові форми використання земель лісгосподарського призначення. <i>Література</i> [1-5; 6; 7; 9; 18; 19]	1
16	Тема 16. Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Особливості правового режиму земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Правовий режим земель промисловості. Поняття та склад земель транспорту. Правовий режим земель енергетики. Землі оборони: особливості правового статусу. <i>Література</i> [1-5; 8; 18; 19]	1
Разом		17

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти денної форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до семінарських занять, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуального завдання тощо.

На самостійне опрацювання здобувачів виносяться окремі питання всіх тем, а також деякі нормативно-правові документи, які регулюють земельні правовідносини. З навчальної дисципліни студенти пишуть аналітичні довідки в обсязі 3-5 сторінок і здають їх на 15,16-му семінарських заняттях. Тему аналітичної довідки студент вибирає самостійно із запропонованого тематичного переліку. Керівництво самостійною роботою здійснює викладач згідно з розкладом консультацій в позаурочний час.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу «Поняття, предмет, метод, система та джерела земельного права України» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 1.	4
2	Опрацювання лекційного матеріалу «Земельні правовідносини» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 2.	6
3	Опрацювання лекційного матеріалу «Право власності на землю в Україні» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 3.	4
4	Опрацювання лекційного матеріалу «Право землекористування» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 4.	4
5	Опрацювання лекційного матеріалу «Обмеження та обтяження прав на землю» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 5. Опрацювання нормативно-правових актів, підготовка до контрольної роботи.	4
6	Опрацювання лекційного матеріалу «Правові форми управління в галузі використання, відтворення та охорони земель» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 6.	4
7	Опрацювання лекційного матеріалу «Землеустрій. Державний земельний кадастр» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 7.	5
8		4
9	Опрацювання лекційного матеріалу «Правова охорона земель в Україні» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 8.	4
10	Опрацювання лекційного матеріалу «Правове регулювання плати за землю» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 9.	4
11	Опрацювання лекційного матеріалу «Порядок вирішення земельних спорів» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 10.	4
12	Опрацювання лекційного матеріалу «Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою №10, підготовка до тестового контролю за темою № 11.	4
	Опрацювання лекційного матеріалу «Правовий режим земель	4

13	сільськогосподарського призначення» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою №12.	4
14	Опрацювання лекційного матеріал «Правовий режим земель житлової та громадської забудови» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 13.	4
15	Опрацювання лекційного матеріал «Правовий режим земель природо-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 14.	5
16	Опрацювання лекційного матеріал «Правовий режим земель лісгосподарського призначення та водного фонду» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 15.	5
	Опрацювання лекційного матеріал «Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення» та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття за темою № 16.	
Разом		68

5.4 Орієнтовна тематика індивідуального завдання для самостійної роботи здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти

Важливим принципом самостійної роботи є індивідуальна робота кожного здобувачів. Її призначенням є: поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях; заохочення їх до аналізу нормативно-правових джерел земельно-правового спрямування, активної творчої роботи із опрацюванням рекомендованої літератури; забезпечення майбутніх фахівців усіх напрямів підготовки знаннями основних земельно-правових положень, що стосуються їх професійної діяльності; формування у студентів вміння орієнтуватися в земельних нормативних джерелах; вироблення у майбутніх спеціалістів практичних навичок реалізації норм чинного земельного законодавства.

Індивідуальна робота передбачає підготовку аналітичної довідки з обраної здобувачами тематики, а також підготовку до семінарсько-практичних занять протягом семестру.

Виконання індивідуального завдання включає в себе п'ять основних етапів:

- 1) вибір теми дослідження;
- 2) підбір матеріалів;
- 3) опрацювання літератури;
- 4) написання тексту;
- 5) оформлення роботи.

Індивідуальна робота є складовою вивчення змісту навчальної дисципліни та будується на репродуктивному, репродуктивно-творчому та творчо-пошуковому рівнях. Вона сприяє розвитку творчої активності студентів, прищеплює навички, необхідні для самоосвіти, пошуку шляхів вдосконалення професійної діяльності після закінчення навчання.

Теми індивідуальної роботи мають науково-дослідний характер, підвищену складність, виступають певним тематичним доповненням семінарського заняття, методом поглибленої підготовки до нього і мають готуватись у вигляді аналітичної довідкової інформації.

Аналітична довідка готується у письмовому викладі, має аналітично-описовий характер і здійснюється шляхом аналізу різних інформаційних джерел. Теми аналітичних довідок нище. Аналітична довідка повинна мати чітку логічну побудову і її складові мають логічно поєднуватися і відповідати одна одній.

Даний вид роботи не є чисто реферативним і окрім загальної інформації має містити (не менше 30 відсотків) аналіз практики застосування описаного з використанням статистичної інформації, прикладів з судової практики, діаграм, графіків, таблиць і т. ін.

Література з теми аналітичної довідки повинна мати пізнавальне значення у контексті вивчення та осмислення дисципліни. Матеріали у списку слід оформляти згідно з державними стандартами України.

Аналітична довідка має бути виконана машинописним способом 14 шрифтом з одинарним інтервалом загальним обсягом до 5 сторінок. Робота виконується на стандартних аркушах формату А4 грамотно, без помарок і виправлень.

На першій сторінці аналітичної довідки є титульний аркуш, де вказується тема, прізвище, ім'я та по-батькові автора, спеціальність, курс, група.

При підготовці аналітичної довідки ставиться наступна мета:

– систематизація, закріплення та розширення отриманих теоретичних знань за фахом і їхнім застосуванням для постановки і рішення конкретних наукових і прикладних (практичних) завдань;

– поглиблення навичок ведення самостійної роботи, оволодіння сучасними методами постановки і аналізу проблем;

– уміння критично аналізувати літературу, творчо обговорювати результати роботи, вести наукову полеміку.

Аналітична робота повинна:

– мати творчий характер з використанням актуальних статистичних даних і діючих нормативних-правових актів;

– відповідати вимогам логічного і чіткого викладу матеріалу, доказовості і вірогідності фактів;

– відображати вміння студента користуватися раціональними прийомами пошуку, відбору, обробки та систематизації інформації, здатності працювати з нормативно-правовими актами.

Індивідуальне завдання студенти виконують під керівництвом викладача, що проводить у них практичні заняття за тематикою, яка подається у цих методичних вказівках. Якість виконання враховується при підсумковому контролі.

Аналітичні довідки здаються студентами на 15-му і 16-му семінарських заняттях.

Тематика аналітичних довідок для самостійної роботи здобувачів бакалаврського рівня денної форми навчання

1. Встановлення меж населених пунктів.
2. Здійснення заходів з охорони земель протягом останнього року.
3. Діяльність уповноваженого Верховної Ради України з прав людини по захисту земельних прав громадян.
4. Використання коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.
5. Стан здійснення заходів з охорони земель в розрізі регіонів.
6. Механізми, за допомогою яких громадськість може впливати на реалізацію повноважень Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру.
7. Діяльність Громадської ради при Держгеокадастрі.
8. Доступ до публічної інформації з земельних питань (на прикладі Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру).
9. Структура та динаміка основних видів земельних угідь України.
10. Стан ґрунтів України.
11. Деградація земель України.
12. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти в Україні.
13. Державна політика та практичні заходи у сфері охорони земель в Україні.
14. Консервація, рекультивация деградованих земель в Україні.
15. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження в Україні (за останній рік).
16. Міжнародне співробітництво в сфері земельних відносин.
17. Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення охорони земельних ресурсів.
18. Структура та динаміка основних видів земельних угідь Хмельницької області.
19. Стан ґрунтів Хмельницької області.
20. Деградація земель Хмельницької області.
21. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти (на прикладі Хмельницької області).
22. Охорона земель Хмельницької області.

23. Вплив військових дій на земельні ресурси України.

6) Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами, а семінарські заняття проводяться з використанням інформаційних технологій і мають за мету – набуття студентами практичних навичок з вирішення практичних завдань, передбачених конкретними званнями до відповідних тем, а також підготовки процесуальних документів.

7) Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми;
- презентація і захист індивідуальних завдань тощо.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати поточного контролю.

8) Оцінювання результатів навчання здобувачів бакалаврського рівня у семестрі

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінка, яка виставляється за семінарське заняття, складається з таких елементів: знання студентом відповідного теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті конструктивні рішення; своєчасне здавання аналітичної довідки.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням. Виконання індивідуального завдання завершується його здаванням у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за національною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Здобувач глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві похибки .
Добре	Здобувач виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .
Задовільно	Здобувач виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для

	виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Здобувач виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Підсумковий контроль Залік
Семінарські заняття	Аналітична довідка	
УО (мінімальна кількість оцінок усього опитування – 4)	1	
ВК: 0,7	0,3	

Примітка: УО- усне опитування, ВК – ваговий коефіцієнт.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
		Бал	Опис
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Оцінка, яка виставляється за заняття, складається з таких елементів: усне опитування здобувачів; знання теоретичного матеріалу з теми; якість оформлення процесуальних документів; вміння студента обґрунтувати прийняті конструктивні рішення; своєчасне вирішення практичного завдання.

Пропущене семінарське заняття здобувач повинен відпрацювати на кафедрі у встановлений викладачем термін з реєстрацією у відповідному журналі кафедри, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

9) Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Поняття земельного права та історико-правові передумови його формування.
2. Предмет та методи земельного права.
3. Система земельного права.
4. Принципи та функції земельного права.
5. Поняття та види джерел земельного права України.

6. Поняття земельних правовідносин, їх елементи.
7. Види земельних правовідносин.
8. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин.
9. Зміст земельних правовідносин.
10. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.
11. Поняття права власності на землю та особливості його об'єкту.
12. Зміст права власності на землю.
13. Форми права власності на землю.
14. Особливості права спільної власності на землю.
15. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
16. Поняття, зміст та принципи права землекористування.
17. Види права землекористування.
18. Характеристика постійного землекористування.
19. Особливості землекористування на праві оренди.
20. Право концесійного землекористування.
21. Право загального землекористування.
22. Основні права та обов'язки землекористувачів.
23. Характеристика права земельного сервітуту.
24. Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) та право забудови земельної ділянки (суперфіцій).
25. Поняття та зміст добросусудства.
26. Поняття і види обмежень прав на землю.
27. Управління як засіб реалізації законодавства в галузі використання, відтворення та охорони земель.
28. Правове регулювання розподілу та перерозподілу земель.
29. Моніторинг земель.
30. Контроль у сфері використання та охорони земель.
31. Правовий режим зон, що підлягають спеціальній охороні.
32. Поняття, мета та значення землеустрою.
33. Система та принципи землеустрою.
34. Основи організації землеустрою.
35. Поняття, завдання та призначення Державного земельного кадастру.
36. Поняття та завдання правової охорони земель.
37. Зміст правової охорони земель.
38. Особливості нормування в галузі охорони земель.
39. Рекультивация та консервація земель.
40. Особливості правової охорони ґрунтів.
41. Поняття земельних спорів, їх ознаки.
42. Класифікація земельних спорів.
43. Судовий захист земельних прав.
44. Особливості позасудового вирішення земельних спорів.
45. Поняття, форми та значення плати за землю.
46. Правовий режим земельного податку.
47. Правове регулювання орендної плати за землю.
48. Поняття земельного правопорушення, його ознаки, склад і види.
49. Загальна характеристика юридичної відповідальності у земельному праві.
50. Види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.
51. Поняття і склад земель сільськогосподарського призначення.
52. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
53. Правові форми використання земель сільськогосподарського призначення.
54. Поняття та склад земель водного фонду. Особливості їх правового режиму.
55. Право власності та користування землями видного фонду.
56. Поняття, склад земель лісогосподарського призначення.
57. Особливості правового режиму земель лісогосподарського призначення.
58. Правові форми використання земель лісогосподарського призначення.
59. Правовий режим земель житлової та громадської забудови.
60. Правові форми використання земель житлової та громадської забудови.
61. Поняття і склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

62. Особливості правового режиму земель природно-заповідного фону та іншого природоохоронного призначення.
63. Поняття, склад та особливості правового режиму земель оздоровчого призначення.
64. Правовий режим земель рекреаційного призначення.
65. Правовий режим земель історико-культурного призначення.
66. Особливості правового режиму земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення.
67. Правовий режим земель промисловості.
68. Поняття та склад земель транспорту.
69. Правовий режим земель енергетики.
70. Землі оборони: особливості правового статусу.

10) Навчально-методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Земельне право» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою.

11) Рекомендована література

Основна

1. Земельне право: підручник / М. В. Шульга та ін. / за заг. ред. проф. М. В. Шульги. Х.: Право, 2014. 520 с.
2. Земельне право України: навчальний посібник / І.І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитонова та ін. / за ред. І. І. Каракаша та Т. Є. Харитонові. Одеса: Юридична література, 2017. 588 с.
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. Урядовий кур'єр. 2001. № 211-212, 15.11.2001.
4. Конституція України : від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Стукальська І.М. Земельний кодекс України: науково-практичний коментар. Київ: ЦУЛ, 2024. 814 с.

Додаткова

6. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. ВВР. 1991. № 41. Ст. 546.
7. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. ВВР. 1995. № 24. Ст. 189.
8. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. ВВР. 1994. № 36. Ст. 340.
9. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р., № 3852-ХІІ в редакції Закону України від 08.02.2006 р., № 3404-ІV/ ВВР. 2006. № 21. Ст. 170.
10. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. ВВР. 2003. № 39. Ст. 349.
11. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-ІV Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
12. Кримінальний кодекс України: від 05.04.2001 р. №2341-ІІІ ОВУ. 2001. -№ 21. Ст. 920.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984р. №8073-Х ВВР УРСР. 3984. №51. Ст. 1122.
14. Лагойда Т.В. Перспективи запровадження в Україні інституту земельного омбудсмена : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції Двадцяті осінні юридичні читання «Права людини в сучасному світі: проблеми теорії та практики» (м. Хмельницький, 1-2 жовтня 2021 р.). – Хмельницький : ХУУП, 2021. – С. 222 - 224.
15. Костяшкін І.О., Бригінець О.О. Принцип рівності суб'єктів права власності на землю: проблеми правового забезпечення. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2021. Вип. 65. С. 194-199.
16. Костяшкін І.О. Проблеми правового забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: дис.. д-ра юрид. наук : 12.00.06 / Київський національна університет ім. Т.Г. Шевченка. Київ, 2016. URL: <https://mydisser.com/ru/catalog/view/6/347/529829.html> (дата звернення: 08.02.2024).

17. Бельо Л.Ю., Вовк А.В. Український народ як суб'єкт права власності на землю. Часопис цивілістики. 2019. Вип. 32. С. 26-30.

18. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / за заг. ред. І.В. Гиренко. Київ: «ЦУЛ», 2024. 814 с.

19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2247-IX // Офіційний вісник України. 2022. № 47. Ст. 2556.

12) Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmn.edu.ua/course/view.php?id=9054>.

2. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.

3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.